

Organizacija in delo Doma upokojencev Danice Vogrinc v Mariboru

UDK 619.39:362.61

IZVLEČEK. *Opisane so organizacijske in delovne enote doma upokojencev, ki opravlja dejavnost posebnega družbenega pomena. Materialno se dom vzdržuje z oskrbninami. Cena je odvisna od sobe, v kateri oskrbovanec prebiva ter njegove pomičnosti. Še vedno ni ustrezno rešeno financiranje zdravstvene nege pri nepomičnih oskrbovancih.*

Navedeni so pomembnejši podatki o organizaciji zdravstvene službe za domske potrebe, o strukturi in delu zdravstvenih delavcev, o postopku sprejemanja in odpušcanja oskrbovancev ter njihovi aktivnosti v okviru domske skupnosti. Sklepni del nakazuje temeljne smernice za delo doma v prihodnje.

FUNCTION AND ORGANIZATION OF THE HOME FOR THE AGED "DANICA VOGRINEC", MARIBOR. The author describes the organizational and functional units of the Home for the Aged, Maribor, which performs the tasks of special social interest. The costs of running are covered by board and lodging, charged according to the category of room and the degree of the resident's ambulation. The problem of financing the nursing care of the bedridden residents still remains to be adequately met. The author outlines the organization of health services, the structure, tasks and duties of the health staff, the admission and discharge procedures, and the activities of the residents, and sets the guidelines of future work.

Dom upokojencev Danice Vogrinc – Maribor je socialni zavod, katerega dejavnost je posebnega družbenega pomena. Ustanovitelj doma je občinska skupnost socialnega skrbstva Maribor. Dom upokojencev je družbena pravna oseba z vsemi pravicami, obveznostmi in odgovornostmi. S svojo dejavnostjo zagotavlja oskrbovancem nastanitev, prehrano, zdravstveno nego in vse tiste aktivnosti, ki ustrezajo oskrbovančevim potrebam.

Organizacijsko je dom enovita delovna organizacija z dvema delovnimi enotama: delovno enoto Pobrežje, v katero je vključena še uprava s finančno službo in ekonomatom ter delovno enoto Viltuš, v katero je vključeno še manjše posestvo (ekonomija).

V grad Viltuš se je 125 oskrbovancev preselilo iz Fale leta 1954. Življenjski in delovni pogoji so bili zelo neugodni. Leta 1971 je bil grad renoviran in vsaj delno primeren za dom 160 upokojencev. V gradu so vse sobe večposteljne. Ta delovna enota je orala ledino v domskem varstvu starejših oseb na območju socialnega skrbstva občine Maribor.

Z dvigom življenjske dobe, zaposlenosti družinskih članov in še nekaterih drugih dejavnikov pa so potrebe prerasle zmogljivosti tega doma. Tako smo leta 1972 sprejeli odločitev o namenski gradnji doma upokojencev na Pobrežju, s posteljno kapaciteto 238. V aprilu 1974 je bil odprt dom upokojencev, poimenovan po preminuli družbenopolitični delavki, borki Danici Vogrinc, ki si je veliko prizadevala za reševanje problemov, ki jih prinaša starost.

Zelo dolgo je veljalo pravilo, da se predvideva 5% postelj v domovih za ljudi, starih nad 65 let. Slovenija je ta odstotek že prerasla. Tudi v Mariboru so se kmalu pokazale potrebe po posteljah za nepomične oskrbovance. Dokaj ugodna finančna situacija pri stanovanjskem skladu invalidsko pokojninskega zavarovanja je pripomogla k izgradnji prizidka, stolpiča k domu na Pobrežju. Enoto Pobrežje obsegata dve stavbi, povezani s hodnikom. Prva, sedemnadstropna stavba je namenjena predvsem pomičnim oskrbovancem in razpolaga s 108 enoposteljnimi, 48 dvoposteljnimi in 10 večposteljnimi sobami. V tej stavbi so prostori za ambulanto in fizioterapijo. Druga stavba, šestnadstropni stolpič s 24 dvoposteljnimi in 28 štiriposteljnimi sobami je namenjen za nepomične oskrbovance. V tem stolpiču sta dve nadstropji posebej prilagojeni za pomične dementne oskrbovance.

Finančno se dom vzdržuje z oskrbninami. Višina oskrbnine je odvisna od sobe, v kateri prebiva oskrbovanec in od njegove pomičnosti oziroma nege, ki jo ima v domu. Trenutno je cena enoposteljne sobe 240,00 dinarjev, dvoposteljne 209,00 dinarjev in večposteljne 199,00 dinarjev na dan. Nega, ki je deležen oskrbovanec, se zaračunava v višini, ki jo priznava skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v obliki dodatka za tujo nego in pomoč ter znaša za letos 104 oziroma 36 dinarjev dnevno. K tem stroškom se prišteje še dietna prehrana: za sladkorno dieto 30 din, za žolčno, neslano in želodčno dieto pa 23 dinarjev dnevno.

Struktura oskrbovancev na plačilo oskrbnine je v obeh enotah doma na dan 31. 3. 1982 naslednja: v domu je 46,21% samoplačnikov; 24,70% je takih, ki jim občinska skupnost socialnega skrbstva doplačuje k oskrbnini; 29,07% je takih, ki jim v celoti krije domsko oskrbnino socialno skrbstvo občine Maribor.

Že več let je aktualno vprašanje **financiranja zdravstvene nege** pri nepomičnih oskrbovancih. Zdravstvena skupnost Maribor nam trenutno poravnava 24,85 dinarjev dnevno na oskrbovanca, kar naj bi predstavljalo plačilo storitev, ki jih opravljajo v domu medicinske sestre in fizioterapevt. Kljub številnim prizadevanjem s strani doma ne najdemo skupnega imenovalca z zdravstveno skupnostjo za financiranje zdravstvene nege, ki jo opravlja v domu negovalni tim. Tako je naš oskrbovanec – bolnik v neenakopravnem položaju s tistimi zunaj doma.

Po strokovni plati sodi dom v osnovno zdravstveno varstvo. Nadzor nad strokovnim delom, ki ga opravlja v domu 18 medicinskih sester, dva fizioterapevta in 41 bolniških strežnic, ima gerontološki dispanzer Zdravstvenega doma Maribor. Ta nam zagotavlja tudi zdravnika za enoto Pobrežje trikrat tedensko in za enoto Viltuš dvakrat tedensko. Izven delovnega časa zdravstvenega doma se po potrebi poslužujemo dežurne zdravniške službe. Zdravstvena skupnost nam poleg plačila zdravlil priznava še konziliarnega nevrologa in fiziatra, sicer se za ostale specialistične storitve obračamo na ambulante zdravstvenega doma in splošne bolnišnice.

Težko je v pravih besedah opisati patologijo oskrbovancev v našem domu in s tem v zvezi kadrovsko problematiko, ki jo srečujemo. Starostna struktura v domu je v povprečju 81 let, če izvzamemo 10 mlajših paraplegikov, ki prav tako živijo v domu. Med vsemi oskrbovanci je 250 nepomičnih, ki so popolnoma odvisni od tuje pomoči in nege in še 30 oskrbovancev, ki so od naše oskrbe le delno odvisni. Po statističnih podatkih leta 1981 so bili samo trije oskrbovanci v domu popolnoma zdravi.

Vsem tem potrebam je prilagojeno delo strokovnih delavcev v domu. Osnovno zdravstveno nego bolnika opravljajo v domu bolniške strežnice pod

nadzorstvom medicinskih sester. Zdravstvena nega je zagotovljena vseh 24 ur. Medicinske sestre opravljajo specialno nego bolnika in tehnične posege, osnovno nego pa le pri oskrbovancih, ki potrebujejo posebno skrb. Nepogrešljiv sodelavec je v domu fizioterapevt. Dom Pobrežje ima opremljene prostore fizioterapije z UKW aparatom, ultrazvokom, diadinamikom, Perl-Glison aparat in opremljeno trim sobo s kolesom ergometrom, vesli, švedskimi lestvami, blazinami in drugimi manjšimi pripomočki. Trim sobo oskrbovanci ne uporabljajo vsakodnevno. Dnevno pa se izvaja skupinska telovadba ob jutranjih urah na vsakem nadstropju prve stavbe. Pri nepomičnih oskrbovancih pa skušamo s fizikalno terapijo vzdrževati funkcije, ki so še prisotne in preprečevati nastajanje kontraktur. Žal moram povedati, da se nam za enoto Viltuš ni posrečilo dobiti fizioterapevta in zato opravljajo tovrstne storitve medicinske sestre.

Sprejem v dom ureja komisija za sprejem in odpust oskrbovancev, ki deluje v domu. Na predlog posameznika ali njegovih sorodnikov se sproži administrativni postopek preko krajevne skupnosti na socialnem skrbstvu. V primerih, ko oseba ni finančno odvisna od skupnosti socialnega skrbstva, je mogoč sprejem v dom na podlagi prošnje prosilca ali njegovih svojcev, sodno overovljene izjave o plačevanju oskrbnine in zdravniškega spričevala. Čas sprejema v domu je odvisen od potrebe oziroma zahtevnosti prosilca (vrsta sobe, ki jo prosilec želi ter njegovo telesno in duševno stanje). Naša nekdanja zamisel, da bi svojci imeli vsaj nekaj časa nepomičnega bolnika po bolnišničnem zdravljenju v domači negi in oskrbi, se ni povsem uresničila. Zato še vedno prevladuje mnenje nekaterih sorodnikov, da za denar, ki ga morajo dati za svoje starše, premalo nudimo. Menim, da je veliko neupravičene kritike prav na podlagi nepoznavanja zahtevnosti in raznovrstnosti del pri nepomičnem bolniku. Velikokrat je sprejem v dom nujno potreben, ni pa primerne praznega mesta, zato moramo oskrbovance pogosto preseljevati. V domu imamo še vrsto začasnih sprejemov. Le-ti se navadno nanašajo na občane, ki pridejo v dom za čas rednega dopusta svojcev, v času rekonvalescence po preboleli bolezni in podobno. Povedati moram, da se ti začasni sprejemi vsi zaključijo s stalno nastanitvijo v domu, ali pa se prej ko slej ti ljudje vrnejo nazaj v dom.

Letošnje leto je tudi Svetovna zdravstvena organizacija posvetila starejšim. Tudi moto gerontološkega kongresa je bil: **Dodajmo življenje letom**. Če vse to povežem z delovno terapijo v domu, moram priznati, da je to senčna plat našega doma. Kot v Viltušu, smo tudi v Mariboru imeli delovna terapevta, vendar sta oba odšla. Vzrok ni bil njihov osebni dohodek, temveč neuspešno delo. Pasivnost oskrbovancev po eni strani prav gotovo opravičuje visoka starostna stopnja in težka bolezenska stanja, na drugi strani pa posamezniki, ki se ne želijo vključiti v skupinsko delo, v svoji sobici pa izdelujejo zelo lepa ročna dela. Več zanimanja je med pomičnimi oskrbovanci za tako imenovano zaposlitveno terapijo, ki je tudi nagrajena. V pobreški enoti je to predvsem delo v recepciji, knjižnici, urejanju okrasnih gredic, likanju perila, čiščenju okolja, v enoti Viltuš pa delo na vrtu.

Od vsega je v domu najbolj razgibano kulturno življenje. Patronat nad to dejavnostjo ima socialna služba doma skupaj s komisijo, ki jo sestavljajo oskrbovanci doma. Veliko pa pripomore tudi tesna povezava doma z Osnovno šolo Tone Čufar. Prek vsega leta se vrstijo kulturne prireditve, povezane z republiški in državnimi prazniki. Mariborski likovniki imajo v domu stalni razstavni prostor za svoja dela. Ob dnevu žena je razstava ročnih del delavk in upokojenk iz doma in

zunaj njega; zanimive aktivnosti so ob tednu starejših občanov, praznovanje rojstnih dnevvov upokojencev, razni veseli večeri, piknik. Velikokrat gostujejo mariborski gledališki igralci, delavci radia, Večera, vojaki z orkestrom, razni pevski zbori.

Da se aktivno sodelovanje v organih upravljanja za naše upokojence z upokojitvijo ne bi končalo, so združeni v domsko skupnost, delujejo v raznih komisijah, svetu zavoda, podružničnih terenskih odborih, SZDL, ZB in ZK, v odboru društva paraplegikov in društvu multiple skleroze. Za neposredni stik z upravo doma in oskrbovanci, so tedenska srečanja pri »okrogli mizi«. Taaka srečanja so tudi enkrat mesečno s svojci naših oskrbovancev, vendar je udeležba zelo slaba.

Še o načrtih, ki jih želimo uresničiti pri delu v našem domu:

1. V domu se srečujeta dve generaciji: mlajša – paraplegiki s svojimi mladostnimi idejami in starejši – nemočni, z upočasnjnimi koraki . . . Njihove potrebe se v marsičem križajo, zato želimo urediti oddelek, namenjen paraplegikom.

2. Rehabilitirati želimo vse oskrbovance.

3. Odpraviti med oskrbovanci in delavci doma konfliktne situacije, ki se izražajo predvsem v nespoštovanju oskrbovančeve osebnosti. Temu so vzrok gotovo najintimnejša opravila laičnega kadra pri negi bolnika in velika, pogosto dolgoletna odvisnost od delavca, kar večkrat spravlja oskrbovanca v podrejen položaj.

(Maribor, 12. 5. 1982)

ZDRAVSTVENI OBZORNIK ŠIRI IN UTRUJE STROKOVNO ZNANJE
MEDICINSKIH SESTER, TEHNIKOV IN DRUGIH ZDRAVSTVENIH DE-
LAVCEV, HKRATI PA JE POMEMBEN DOKUMENT S PODROČJA
ZDRAVSTVENE NEGE.

POKAŽITE GA ŠE DRUGIM, MORDA SE TUDI ONI NAROČIJO NANJ!
